

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОЇ КАЗКИ

У Державному стандарті початкової освіти зазначено, що у процесі музично-естетичного виховання у дітей молодшого шкільного віку розвивається здатність до сприйняття та співпереживання, до творчості, до створення цінностей у мистецтві та поза ним, в учнів формуються естетичні смаки та ідеали. Вагомий внесок у теорію і практику естетичного виховання засобами музичного мистецтва внесли І. Беркович, П. Козицький, А. Коломієць, М. Леонтович, М. Лисенко, Я. Степовий, Ю. Щуровський, Б. Яворський, які вважали музику, зокрема ту, що базується на народному фольклорі, ефективним засобом загально-естетичного та морального розвитку особистості. Розробкою питань музично-естетичного виховання займалися також такі провідні вчені, як: В. Гнатюк, С. Карпенчук, Д. Кабалевський, В. Ковальчук, В. Лозова, О. Матвієнко, В. Сухомлинський, М. Стельмахович, Г.Троцько. Науковці зазначали, що музично-естетичне виховання спрямоване на формування здатності сприймати дитиною прекрасне у навколишньому середовищі і мистецтві, на розвиток естетичних суджень, почуттів, смаків, умінь, творчих здібностей, потреби брати участь у створенні прекрасного в житті і художній творчості.

Як показує практика, казка – це поліфункціональний метод навчання, що надає можливість урізноманітнити освітній процес, зробити його цікавим, доступним і привабливим для дітей, дозволяє активізувати пізнавальну музично-творчу діяльність, ефективно розвивати та виховувати учнів у процесі навчання музики. Педагоги-практики зазначають, що серед багатьох жанрів музичного мистецтва найближчим для дітей молодшого шкільного віку є музична казка. Органічне поєднання слова з музикою підсилює і значно розширює її вплив на почуття, свідомість, поведінку. Адже, для того, щоб формувати доброчесність і порядність у дітей, необхідно пробуджувати насамперед чуттєві переживання [1, с.53]. Музична казка може розглядатися як своєрідне засвоєння дитиною дійсності, вона є засобом емоційно – образного підсилення пізнавальних інтересів на уроках та в позаурочний час. В ній головне не сюжетність, а яскраве втілення певних фактів, властивостей, засобів виразності музичного мистецтва.

Цінною для нашого дослідження є творча спадщина В. Сухомлинського, у якій особливе місце посідає казка. На думку педагога, казка – це естетичне мистецтво, яке захоплює усі сфери духовного життя: розум, почуття, уяву, волю. Казковий жанр розвиває мислення кожного школяра, сприяє створенню інтелектуальної атмосфери в дитячому колективі. Вона оволодіває почуттями учнів тому, що через казку діти пізнають світ не тільки розумом, але й серцем. В. Сухомлинський вважав, що музика, уява, казка, мистецтво допомагають дитині розвивати свої духовні сили, особливо велике задоволення у школярів викликає прослуховування музики казкового характеру. Він створив для дітей багато казок, оповідань, в яких утілено глибокі думки про естетику навколишнього світу, людських взаємин. Чимало з цих казок присвячено музиці природи: «Бджолина музика», «Ой, який

музика», «Як дзвенять сніжинки». «Жайворонок і сонце», «Пісню нікому не вбити», «Флейта та Вітер» та інші. Слухаючи музику природи, діти емоційно готуються не тільки до сприймання музичних творів, а й до хорového співу. Педагог досяг того, що його учні розрізняли в природі музику, співзвучну пісні, яку збиралися розучувати. Пісні найчастіше розучували на природі, а потім виконували в музичній кімнаті. Із задоволенням співали «Пісню Лисички» М. Лисенка, «Зозулю» А. Аренського та інші.

Музика у казках відтворює внутрішню структуру почуттів, які визначаються інтонацією, темпом, динамікою, тембром, гармонією, ладом, стимулює психологічні процеси сприймання, допомагаючи розширити емоційну сферу. Саме тоді формуються морально-естетичні почуття, уява, мотиви поведінки. Під впливом музичної казки діти поступово вчаться відчувати в музиці настрій, думки, характер персонажів, що сприяє розширенню реального життєвого досвіду молодших школярів: вони мають змогу замислитись та пережити те, що не довелося ще відчувати. Особливістю виховного впливу музичних казок є і те, що музика своїми найтоншими засобами прилучає дітей до краси та добра, які стають своєрідними точками перетину етичного та естетичного. Моральні поняття в музичних казках завжди мають естетичне вираження, а естетичні ідеали, в свою чергу, розширюють моральну сферу дітей.

Темі дружби присвячено, до прикладу, музичну казку «Де ж Сонечко живе?» за мотивами словацького фольклору (музика М. Мінкова, тексти пісень Н. Просторової; сценарій М. Пляцковського). Вчителю варто ознайомити дітей з твором під час вивчення теми «Про що розповідає музика?». Відповідно до навчальної програми з інтегрованого курсу «Мистецтво», молодших школярів слід ознайомити з основами музичної грамоти. На практиці ставлення до неї суперечливе. Окремі вчителі вважають, що музичну грамоту на уроках потрібно опановувати, але застосовують абстрактно – теоретичний метод. Інші, помічаючи, що дітям не цікаво, взагалі не приділяють уваги музичній грамоті. Втім, є вчителі, які пояснюють музичну грамоту так, що учні не тільки розуміють її, а й сприймають із захопленням. У формі казки дітям повідомляється про те, де розташована ноти, а також для чого потрібний скрипковий ключ і як його зображують (Ю. Поплавська «Казка про музичні звуки»).

Таким чином, через музичну казку, що передбачає обов'язкове перевтілення, маленькі казкарі мають можливість ідентифікувати себе з будь – яким героєм (позитивним і негативним) «приміряти на себе» різні характери, манери поведінки, переживати безліч ситуацій і вчинків. Це не лише збагачує пізнавальні процеси та естетичний досвід, а й робить особистість молодшого школяра в цілому гармонійною, духовною, досконалішою.

Список використаних джерел

1. Беземчук А. Творчий розвиток школярів засобами мистецтва / А. Беземчук // Мистецтво та освіта – 2011. – № 1. – С.43 – 48.
2. Довганич М. В. Подорож з казкою: музичне мистецтво /М. В. Довганич // Музичне мистецтво. – 2013. – №2. – С.22 – 24.
3. Економова О. Музична казка-лекторій для дітей молодшого шкільного віку/О. Економова//Позашкільля. – 2012 – № 12. – С. 4 – 14.

4. Лобова. О. Навчаємо мовою казки : дидактичні казки у підручниках «Музика» / О.Лобова // Початкова школа. – 2007. – №4. – С.38 – 41.
5. Матійчук О. В. Розвиток естетичного сприймання дійсності засобами музичного мистецтва / О. В. Матійчук // Все для вчителя. – 2011 - № 12. – С.13 – 15.

ПИЛИНСЬКИЙ Я.М.,
Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих
ім. Івана Зязюна НАПН України

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ЕПІДЕМІЇ І КАРАНТИНУ

Нині, як ніколи раніше, викладачі повинні бути готовими до експериментів під час викладання свого предмета. Адже студенти, які навчаються дистанційно, потребують набагато більше уваги, індивідуального підходу, аніж коли вони перебували у класі разом зі своїми однолітками і у процесі безпосереднього спілкування із викладачем разом здобували знання, та удосконалювали навички соціального спілкування у колективі.

В умовах пандемії і оголошеного карантину студенти, намагаючись осмислити нові вимоги та обставини, перебувають у стані глибокої невизначеності, що створює у них передумови для стресу та депресії. Ці чинники можуть суттєво заважати їх навчанню, знижувати працездатність, а отже, зводити нанівець ефективність навчання. Тому викладачі повинні навчитися підтримувати психологічно своїх студентів і стимулювати їх до переборення складних психологічних перешкод, що постали тепер на шляху до ефективного навчання.

Отже, що варто, а чого не варто робити викладачам в умовах навчання під час карантину та психологічного тиску, якого зазнають у цих умовах більшість студентів.

Сьогодні, коли практично всі бажаючі мають доступ до Інтернет технологій, буде, однак, перебільшенням вважати, що кожен студент може достатньо ефективно ними користуватися, почуватися комфортно, використовуючи комп'ютер для навчання он-лайн, та володіє належною технологічною грамотністю для ефективного вивчення обраних предметів з використанням лише електронних носіїв. Деяким студентам може знадобитися тривалий час, щоб оволодіти вміннями це робити, почати належним чином орієнтуватися, як користуватися новою платформою, що була запропонована викладачем, як основний засіб для вивчення матеріалу та його належної інтерпретації. Деякі студенти віддають перевагу навчанню за допомогою паперових носіїв інформації. Адже такий спосіб навчання дає змогу та час «торкатися» матеріалу (робити замітки, писати картки, легко повертатися до попередніх розділів і порівнювати прочитане, чи переглянуте). Крім того, деякі студенти можуть мати неочікувані проблеми з базовими вимогами до он-лайн-навчання, передусім це стосується стабільного з'єднання з Інтернетом або потужності комп'ютера, який може бути недостатньо сучасним для того, щоб безперешкодно доносити до студента лекції, презентації та вимоги викладача.

Безумовно, більшість студентів мають достатню ІТ підготовку і достатньо потужні комп'ютери для того, щоб брати участь у навчанні он-лайн, проте не можна не брати до уваги, що у деяких студентів, а їх може бути досить багато,

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>